Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Ročník II. Ve Varšavě a v Lucku, dne 1. května 1929. **Číslo 8.**

BUDITEL

ORGÁN ČECHOSLOVÁKŮ V POLSKU.

VYCHÁZÍ 1. a 15. KAŽDÉHO MĚSÍCE.

Redakce a administrace pro Volyň: Łuck, Jagiellońska 16.

Administrace pro ostatní Polsko a zahraničí: Warszawa, Mazowiecka 11.

ČESKOSLOVENSKÝ ÚSTAV ZAHRANIČNÍ V PRAZE.

Dne 20. prosince byl založen ustavující valnou hromadou, konanou v památné radnici staroměstské v Praze, Československý ústav zahraniční. Tím se uskutečnilo dávné přání mnoha upřímných vlastenců doma i za hranicemi, aby byla založena instituce, která by soustřeďovala péči o utužení, prohloubení a rozšíření styků mezi našimi krajany a vlastí a cílevědomě pomáhala řešiti otázku našeho vystěhovalectví. Velký význam zahraničních krajanů se ukázal nejlépe ve válce. Již z vděčnosti za to, co tehdy naši krajané zahraniční pro nás vykonali, musíme si více všímati jejich života a potřeb.

Abychom mohli svoji činnost náležitě rozvinouti, musíme si nejdříve opatřiti důkladnou znalost československého zahraničí. Potřebujeme znáti osady krajanů v jednotlivých zemích, jejich národní, kulturní a hospodářské postavení a adresy jednotlivých vynikajících jejich členů. Prosíme proto československou veřejnost i naše krajany, aby nám je oznamovali. Nikdo nemusí míti obavy, že je ústav svěří rukám nepovolaným a že budou krajané vydáni nějakému obtěžování.

Hodláme vésti v patrnosti všechny národní, náboženské, kulturní, hospodářské, sociální a společenské organisace a podniky krajanů. Žádáme tudíž, aby nám byly posílány jejich adresy, stanovy, výroční zprávy i jiné jejich publikace, a aby nám o jejich činnosti byly podávány zprávy.

Máme v úmyslu založiti a udržovati veřejnou krajanskou čítárnu a knihovnu a krajanské museum. Prosíme tedy, aby nám krajané posílali pravidelně své časopisy, z nichž chceme upravovati občasné zprávy pro svůj domácí i pro krajanský tisk. Československou veřejnost i krajany samy žádáme, aby nám pro krajanskou knihovnu a museum věnovali všechny literární a jiné vhodné památky, vztahující se na život našich krajanů v cizině, jako staré ročníky krajanských časopisů, všechny knihy, brožury neb jiné tisky, které krajané sami vydali nebo které o nich jednají, dále mapy, obrazy a modely krajanských osad i jejich význačných podniků, pamětihodná provolání, dopisy, diplomy, pozvání a jiné cenné doklady jejich pospolitého života. Československou veřejnost ve vlasti prosíme, aby nám darovala přečtené knihy, které bychom mohli věnovati krajanským spolkům, jež si je nemohou zakoupiti.

Chystáme se zpravovati své krajany v cizině o význačných událostech a snahách našeho veřejného života státního a národního a udržovati naši domácí veřejnost i krajany samy ve stálé známosti o stavu a činnosti a snahách krajanů v cizině. Jsme si plně vědomi významu, jaký má v tomto směru dobrý krajanský tisk a hodláme mu proto věnovati svou plnou pozornost a dodávati mu k uveřejnění vlastn vhodné zprávy.

Klademe si za úkol propagovati slovem i tiskem zájem našich krajanů o československou turistiku, návštěvu výstav a veletrhů, lázní, všenárodních slavností i o jakýkoli jiný pobyt v Československé republice a šířiti jejich pomoci podobný zájem též mezi cizinci. Krajanům doporučejeme, aby po náležité přípravě posílali své syny a dcery do vlasti na studium, do učení a na skušenou a aby svou otčinu navštěvovali a zastavovali se při svých návštěvách také v Československém ústavě zahraničním k rozhovoru o svém životě a potřebách a pro informace, jichž snad mají pro sebe zapotřebí.

Jsme si vědomi toho, že jest nám všem o to pečovati, aby rozvoj našich osad za hranicemi byl na prospěch vlasti také po stránce hospodářské. Prosíme proto krajany, aby kupovali dle možnosti zboží sve potřeby ze své otčiny,

aby byli propagátory československých výrobků a plodin v cizině a aby též nabízeli našim hospodářstvím ke koupi výrobky a zboží své nové vlasti nebo svého postředí, jestli se dá od nich do staré vlasti dovážeti za podmínek výhodnějších než odjinut. Jejich skušenosti a podněty v tomto směru vždy nám budou vítány. Chceme býti dle potřeby prostředníky mezi krajany a mezi našimi kruhy zemědělskými, průmyslovými, živnostenskými a obchodními, zvláště v otázkách hospodářských. I v každém jiném směru chceme býti postředníky mezi krajany a vlastí, zvláště kdykoli jde o první styky, kdy ani krajanům ani našim krubům domácím není přesně známo, na koho se obrátiti. Nehodláme však nijak zabírati místo povolaným institucím odborným, jimž ihned věc odevzdáme, jakmile bude zjištěno, že patří do jejich oboru působnosti a že ji mohou vyříditi. Všem institucím a korporacím, jež už dosud o zahraniční krajany pečovaly, vzdáváme za to srdečný dík a prosíme, aby i v budoucnosti na tomto poli vyvíjeli horlivou činnost. Chceme pracovati s nimi ve vzájemné shodě.

Další svou pozornost chceme obraceti k individuelním potřebám těch, kteří se teprve chystají odejíti do ciziny za živobytím k hnutí emigračnímu vůbec. Chceme se obírati naší otázkou vystěhovaleckou, chceme ji sledovati soustavně a podrobně a státi při jejím řešení po boku našim úřadům, veřejným korporacím, soukromým institucím i jednotlivcům, jichž se dotýká. Chceme pracovati proti vystěhovalectví zbytečnému. Chceme každého, kdo zamýšlí jíti do ciziny za živobytím, upozorňovati na obtíže takového kroku i na prameny obživy doma, ale chceme také býti všemožnou pomocí prospěšni těm, kteří se přes to rozhodli vystěhovati. Budeme sbírati informace o vyhlídkách vystěhovalectví v cizině a na jich základě podle platných předpisů udíleti zájemcům rady. Snahou naší bude, aby naši vystěhovalci se usazovali v cizině pokud možno pospolitě a nikoli rozptýleně. Hodláme též pečovati o to, aby se našim nastávajícím vystěhovalcům dostávalo spolehlivých informací o cizině informativními brožurkami, jež budeme dle potřeby vydávati. Jsme přesvědčeni, že naši krajané se mohou státi vydatnými pomocníky a platnými činiteli našeho hospodářského rozvoje. Účelně řízenou emigrací můžeme z části odčiniti nedostatek vlastních zámořských osad, kterých jako stát vnitrozemský postrádáme. Prosíme zahraniční krajany, aby nám oznamovali, kde jsou také vyhlídky pro československé vystěhovalce, aby je sami zaměstnávali a hledali pro ně vhodná místa a přijímali je pod svou ochranu. Chceme též napomáhati přesídlování našich krajanů do vlasti a doporučujeme jim proto, aby nám sdělovali takový svůj úmysl, nemají-li ve vlasti přímých pomocníků a chtěli by se doma zakoupiti, věnovati se obchodu, výrobě, živnosti, zemědělství a pod. Zamýšlíme pracovati k tomu. aby byl jejich návrat připraven i s hlediska národního a státního. Naši veřejnost prosíme, aby nám byla v tom pilně nápomocna, neboť jen tak se nám může dílo dařiti.

Prosíme československou veřejnost doma i za hranicemi, aby pamatovala na Československý ústav zahraniční příspěvky, dary i odkazy. Vítáme za své členy všechny, kdož chtějí věrně pracovati pro naše úkoly. Všichni mohou býti ubezpečeni, že jejich příspěvků bude užíváno hospodárně, neboť nás vede nezištný zájem, podléháme ve své činnosti veřejné kontrole a těšíme se součinnosti a důvěře příslušných ústředních úřadů. Bude jich užíváno také účelně, neboť jsme institucí nepolitickou, všenárodní, obeznamující se stále a dopodrobna s potřebami všech větví národa po celém světě.

Prosíme ovšem, aby nikdo od ústavu neočekával věcí nemožných. Nemůžeme na příklad vlastním nákladem stavěti školy, kostely, národní domy, opatřovati chudé a financovati družstevní a spolkové podniky krajanů. I na to budeme však snad jednou přispívati, dostane-li se nám dostatečné podpory, zvláště od těch krajanů, kteří se v cizině dopracovali blahobytu a jsou pamětlivi vlasti a větví národa za hranicemi, jakož i náležité finanční pomoci našich korporací a úřadů a celé československé veřejnosti vůbec. Zůstáváme v řadě úkolů jen prostředníky. Otázkách péče krajanské opíráme se o řadu osvědčených organisací krajanské péče, vystěhovalectví budou doplňovati naši činnost organisace dobrovolné péče vystěhovalecké, kolonisační společnosti, jakož i úvěrní ústav vystěhovalecký, které bude naším úkolem vyvolati v život.

Chceme býti všude a ve všem strážci živé jednoty národa a jeho větví za hranicemi. Při své práci nebudeme rozlišovati mezi různým přesvědčením náboženským nebo politickým, neznáme rozdílů třídních, stavovských a stranických, chceme spojiti ke společné práci všechny naše dobré lidi, kteří mají zájem pro cíl, který jsme si vytkli. A jsme přesvědčeni, že přistupujeme k práci, které je zapotřebí a která bude užitečná.

Obsah stanov Čsl. ústavu zahr. v Praze jest v podstatě tento:

Účel ústavu jest: a) upraviti a soustřediti evidenci československých příslušníků a krajanů v cizině;

b) sledovati, podněcovati a podporovati národní, kulturní a hospodářské styky jejich se starou vlastí;

c) působiti k tomu, aby se státní záštitou a podporou, organisovanou péčí veřejnou a dobrovolnou, jakož i vlastní svépomocí československých příslušníků a krajanů pracovalo soustavně k jejich národímu, hospodářskému a kulturnímu a mravnímu povznesení;

d) snažiti se o to, aby hospodářský, sociální a kulturní rozvoj československých příslušníků a krajanů v cizině byl ku prospěchu národu i republice československé;

e) studovati československý problém vystěhovalecký, kolonisační a přistěhovalecký a poměry v cizině i doma a přispívati teoreticky i prakticky k jeho řešení.

Členství. Ústav má členy činné, přispívající, dopisující, zakládající a čestné;

a) činní členové jednotlivci platí nejméně po Kč. 20.—, korporace nejméně po Kč. 50.—, přispívající jednotlivci nejméně po Kč. 50.—, korporace nejméně po Kč. 100 ročního členského příspěvku;

b) dopisující členy jmenuje správní výbor na návrh představenstva zpravidla z osob, bydlících mimo sídlo ústavu;

c) zakládající členové jednotlivci platí nejméně Kč. 1000.—, korporace nejméně Kč. 2000.— jednou pro vždy;

d) česné členy jmenuje za zásluhy o československé výstěhovalectví nebo přistěhovalectví a o péči krajanskou valná hromada na návrh správního výboru.

Správní orgány ústavu jsou: valná hromada, správní výbor a představenstvo.

Valná hromada volí předsedu ústavu na tři roky; jeho volba podléhá potvrzení ministra sociální péče. Koná svou řádnou schůzi každého roku nejpozději v dubnu. — *Správní výbor* se skládá z předsedy ústavu, z osmnácti členů volených valnou hromadou, z virilistů, vysílaných po jednom ministerstvem sociální péče, zahraničních věcí, školství a národní osvěty, obchodu, vnitra, veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, zemědělství a státním úřadem statistickým, a ze členů kooptovaných v počtu nanejvýše deset ze zástupců ústředních dobrovolných organisací, plnících některý z hlavních úkolů ústavu. Správní výbor přijímá členy, rozhoduje o definitivním přijímání a propouštění úřednictva, připravuje rozpočet a zprávu o činnosti a hospodaření ústavu. Zasedá alespoň dvakráte do roka ke schůzím řádným.

Představenstvo ústavu se skládá s předsedy ústavu a kromě něho ze dvou místopředsedů a šesti přísedících, které ze sebe volí výbor, a ze zástupců, které vysílá po jednom ministerstvo sociální péče, ministerstvo zahraničních věcí, obchodu, školství a národní osvěty a zemědělství. Představenstvo vede správu ústavu, provisorně ustanovuje a propouští úřednictvo a vydává jednací, pracovní, kancelářský a eventuelně i jiné řády. Schází se alespoň jednou měsíčně.

O sporech mezi členy ústavu, vzešlých z jejich činnosti v oboru působnosti ústavu, rozhoduje *smírčí soud,* obrátí-li se naň obě strany. *O zrušení ústavu* jest oprávněna rozhodnouti kvalifikovaná mimořádná valná hromada, která jest oprávněna také rozhodnouti o tom, jak má býti naloženo se jměním ústavu. Kdyby tak neučila, odevzdá se ministerstvu sociální péče, aby je podle svého uvážení odevzdalo instituci, neb institucím, zabývajícím se některou z činností, které patří do působnosti ústavu.

V Praze, v lednu 1929.

Dr. Jan. *Auerhan,* předseda. Ph. Mr. Václav *Boháč*, místopředseda. Fedor *Houdek,* místopředseda. Václav *Tlapák,* ředitel. Členové představenstva: Dr. Ant. *Boháč,* Dr. R. *Kolář,* Dr. Lev *Zavřel,* Ing. J. *Čech,* Stanislav *Klíma*, Emil *Špatný,* Dr. F. *Dvorník,* Dr. Em. *Kusý-Dúbrav*, MUDr. Josef *Štýbr,* Karel *Folber,* Rudolf *Pilát,* Věnc. *Švihovský.*

MLYNÁŘ A ZEMĚDĚLEC.

Do pražského měsíčníku „Mlynářský Obzor", redigovaného O. Hejretovou, napsal posl. a taj. Republikánské strany R. Beran článek „Mlynář a zemědělec" jejž otiskujeme pro jeho zajímavost v doslovném znění:

Mezi naším venkovským mlynářem a zemědělcem není téměř rozdílu. Mlynář na venkově bývá také zemědělcem. Mnohdy velmi těžko lze říci, zda mlynář je více zemědělcem nebo zemědělec více mlynářem. Proto život mlynáře úzce spojen jest se životem našeho venkovského lidu. Proto společně mlynářstvo pracuje dnes s naším venkovským lidem ve veliké řadě organisací hospodářských, kulturních, politických a společně řeší různé otázky, týkající se zejména potřeb a požadavků jednotlivých krajů.

Světová válka vložila na mlynáře těžké úkoly. V kritické době, kdy ohroženo bylo zásobování obyvatelstva a kdy nastal hlad a bída, staly se naše mlýny filiálkami a expositurami rakouských úřadů a inspektoři, komisaři, četníci, finančníci a různí jiní „funkcionáři" podávali si každodenně a několikráte za den u mlýna ruce. Každé zrnko bylo sepisováno a každý pytel obilí, který nebyl řadně ohlášen, byl zabaven. Mlynáři byli pokutováni i vězením trestáni a často i na frontu posíláni. Při tom zachovali si čeští mlynáři dobré, poctivé české srdce. Tisíce mlynářů umožňovalo přes všechny zákazy a přes hrozby největšími tresty i přes nebezpečí poslání na frontu, zásobování domácího obyvatelstva.

Dík zemědělcům a mlynářům českým, zajištěno bylo zásobování sta tisíců obyvatel v Čechách a na Moravě a uchráněno tak před bídou a před hladem.

Mylně také se veřejnost domnívala, že každý mlynář stal se po válce nebo v prvých letech trvání naší republiky boháčem. Znám dobře těžký život našich venkovských mlynářů a vím, jak tisíce jich zápasí o uhájení skromné své existence. Ohromná konkurence, bohužel i vzájemná (velkomlýny a malomlýny), vysoké daně, dávka z vodní síly a jiná břemena těžce doléhají na mlýnský stav. Široká veřejnost dobře ani neví, že tisíce mlynářů, možno říci skorem všichni na potocích a menších řekách od prvých mrazů v měsíci prosinci do dnešní doby ani „neklaplo". Mlýny stojí, mlynáři nepracují, nemají příjmů vůbec, ale daně se platí. Režie podniku je stejná a mlynář trne strachem, zda velká voda, nebo odchod ledů nezničí mu mlýn a nepoškodí jezy. Tyto starosti a bolesti stavu mlynářského jsou, bohužel, široké veřejnosti málo známy. Zemědělský lid žije s venkovským mlynářem v nejužším přátelství. Sama příroda je k sobě připoutává. Katastrofy, které ničí výsledky práce rolníkovy, jsou současně katastrofou mlynáře. Kroupy zemědělci zničí úrodu a mlynář, který odkázán jest na námezdní mletí, má rok bez práce. Povodně zaplaví rolníkovi pole a luka, mlynáři poškodí mlýn a vodní dílo. Proto je zcela přirozená soudružnost a zcela vysvětlitelno jistě přátelství těchto dvou stavů.

Mlynářstvo má řadu požadavků, které řeší v rámci svých organisací. Zemědělci ze srdce přejí mlynářstvu, aby oprávněné jeho požadavky došly splnění. Chceme míti silné a zdravé zemědělství, ale stejně tak i zdravé a hospodářsky zdatné naše živnosti. Chceme vé výrobě zemědělské docíliti soběstačnosti a zaměstnat dostatečně naše mlynáře, abychom k nám nemuseli dovážet mouku z Uherska a nemusili dávat výdělky českého lidu maďarským a jiným zahraničním mlýnům. Zdar živnosti mlynářské!

Z domova i ciziny

POLITICKÝ PŘEHLED.

Třebaže polský parlament ukončil svou práci koncem března, a dalo se proto očekávat, že ve vnitropolitickém životě polském zavládne jistý klid, přece jen přinesla první polovina dubna řadu událostí, které mají eminentně politický charakter.

Byl to především nový *projev maršálka Pilsudského,* publikovaný vládě nakloněným tiskem dne 7. dubna, v němž se Pilsudski znovu ostře vyslovil proti dnešnímu polskému parlamentu a proti povolání býv. ministra financí Czechowicze před státní tribunál, schválenému polským sejmem. Pilsudski za to velmi ostře odsuzuje sejm, a prohlašuje, že kdyby se stal ministerským předsedou, nesešel by se státní tribunál ani jednou, poněvadž Pilsudski si takového vyrovnání nepřeje. Pilsudski prohlašuje, že rozpočtové zasedání skončilo sesměšněním a znehodnocením sejmu i vlády a státního tribunálu.

Na základě tohoto projevu a vzhledem k definitivnímu odhodlání dosavadního premiéra Bartla, podat demisi a vrátit se k činnosti vědecké se očekávalo, že řízení vlády se ujme sám maršálek Pilsudski. Oposiční tisk při této příležitosti projevoval názor, že tímto způsobem nadchází období definitivního boje mezi nynějším vládním režimem a parlamentem, který patrně skončí rozpuštěním parlamentu a nastolením nové ústavy cestou oktroje. Proti tomuto názoru vystoupil dne 11. dubna dosavadní *premiér Bartel veřejným tiskovým projevem*, v němž sice také se staví proti povolání býv. ministra Czechowicze před státní tribunál, poznamenávaje, že tímto krokem si polský parlament neposloužil a že tím nebylo nic učiněno na prospěch polského parlamentarismu, ale současně prohlašuje, že jest velikou zásluhou právě maršálka Pilsudského, že vždy razil dráhu a tvořil podmínky pro povstání a upevnění zdravého parlamentarismu v Polsku. Na oba tyto projevy odpověděl pak dne 14. dubna v Robotniku a ostatních oposičních lístech *maršálek sejmu Daszyński,* který odsuzuje dosavadní postup vládního režimu proti parlamentu, kterým dle jeho názoru nelze polský parlament vychovat, a dovozu-

je, že vláda by byla mohla případ Czechowiczův likvidovat jednoduše tím způsobem, kdyby byla předložila sejmu zákon o dodatkových úvěrech za rok 1927/28, jak žádal sejm. Daszyński poznamenává, že sám Bartel se stal obětí protiparlamentní skupiny vládní, která jej chtěla odstranit již před rokem. Nikdy nechci tvrdit, praví Daszyński, že náš sejm je ideálem parlamentu. Jako všechny parlamenty má i náš mnoho zlých, ale také mnoho dobrých stránek. Jest představitel národa, který vyrůstal v nevoli, nevědomosti a bídě. Tak jako národ má i jeho představitelstvo mnoho trpělivosti i vůle, podřídit se blahovolnému a moudrému řízení, ale je mu třeba vládnout spravedlivě. Kopání, bití, každodenní ostouzení, snižování a pokořování občanstva nemůže býti v Polsku ani nikde jinde v Evropě metodou vládnutí. — Tento poslední projev vyvolal ovšem značnou nevoli ve vládním táboře i jeho tisku, který jej odsuzoval.

13. dubna podal *demisi dosavadní ministerský předseda Bartel* se svou vládou a 14. dubna byla jmenována nová vláda, v níž se stal *předsedou dr. Kazimierz Switalski*, ministrem vojenství opětně maršálek *Piludski*, ministrem vnitra generál dr. Felicjan *Sławoj Składkowski*, ministrem zahraničí August *Zaleski*, spravedlnosti opětně Stanislav *Car*, náboženských vyznání a veřejné osvěty Boguchwał *Czerwiński*, zemědelství opětně Karol *Niezabytowski*, průmyslu a obchodu inž Eugenjusz *Kwiatkowski*, komunikací opětně inž. Alfons *Kuehn*, veřejných prací opětně inž. Jędrzej *Moraczewski*, práce a soc. péče pluk. Aleksander *Prystor*, pozemkové reformy opětně dr. Witold *Staniewicz*, pošt a telegrafů inž. *Boerner* a správcem ministerstva financí dosavadní polský vyslanec v Budapešti pluk. Ignacy *Matuszewski*. — Oposiční tisk nazval tuto novou vládu vládou silné ruky, která prý jako poslední záloha dnešního vládního režimu má ukázat, co tento režim dovede. Nepodaří-li se mu dnešní poměry zlepšit, bude to prý znamenat definitivní úpadek pomájových vlád. Vládní tisk naznačuje, že i nová vláda chce spolupracovat s parlamentem, bude-li tento parlament míti vždy na zřeteli blaho státu.

Pokud jde o otázku sloučení zemědělských organisací v organisaci jednu, bylo oznámeno vládním tiskem, že stanovy nové polské organisace schválily již Centr. związek kółek rolniczych, Zjednoczenie kólek i organizacji rolniczych ziem wschodnich, a Centr. związek osadników. 5. a 6. dubna pak unifikační stanovy přio i Centr. towarzystwo rolnicze, čímž byla unifikace dokonána. Nová organisace se jmenuje *Centr. towarzystwo organisacji i kółek rolniczych.*

*

V československén vnitropolitickém životě se neodehrálo v poslední době nic důležitějšího. Parlament bude zahájen pravdopodobně koncem tohoto měsíce. Krise v komunistické straně trvá a není vyloučeno, že dojde k rozštěpení strany. Oposici tvoří 22 poslanců a senátorů. Moskevská centrála všemožně usiluje o to, aby krisi zažehnala, jest však otázkou zda se jí to podaří. Také Hlinkova aféra zůstává nerozřešena. Ukázalo se totiž, že před vynesením rozsudku bude třeba prozkoumat ještě některý nový materiál.

Podle novinářských zpráv odmítl Synodální výbor českobratrské církve evangelické účastniti se chystaných oslav svatováclavských, a to z toho důvodu, že se jim prý za vedení církve římskokatolické dává ráz jednostranně církevní a protihusitský.

Počátkem dubna meškal v Praze bulharský car Boris, který byl také přijat presidentem Masarykem.

KE KULTURNÍM STYKŮM POLSKO-ČSL.

Začátkem dubna navštívila Krakov *výprava slovenských studentu* z university Komenského v Bratislavě za vedení redaktora dra A. Pražáka. Výprava tato se tkala se v Krakově mezi studující mládeží i širší veřejnosti s velmi vřelým uvítáním.

Velký ohlas ve veřejnosti polské vzbudilo *úmrtí velkého spisovatele českého O. Březiny*, o jehož sympatiích k literatuře polské bylo již nejednou psáno a debatováno v polské literární veřejnosti. Vedle kratších zmínek zaznamenáváme zejména nekrolog *W. Bunikiewicze*, Březinova jemného překladatele, v čas. „Dzień Polski" zároveň s otištěním překladu jeho básní. Psal o Březinovi rovněž *H. Batovski* v čas. „Słowo Polskie", dále „Głos Prawdy Literacki" aj. Některé časopisy přinesly při této příležitosti ukázky Březinovy literární tvorby. Pietní vzpomínkou na zemřelého básníka byla přednáška spis. W. Bunikiewicze, uspořádaná 16. dubna ve varšavském „Towarzystwie Sztuky i Kultury Słowiańské", která bude opakována při valné hromadě Polsko-československého spolku ve Varšavě v měsíci květnu. Bunikiewicz promluvil velmi zajímavě o osobnosti i díle Březinově a jeho přednáška vyslechnuta s nevšedním zájmem. Bunikievicz náleží k nejlepším polským znalcům díla Březinova a mnoho jeho básní pře-

ložil do polštiny. Má býti vydaná též zvláštní polská antologie z Březinových básní. Krásný nekrolog o Březinovi (zatím stručný) přinesl nově založený časopis varšavský „Pamiętnik Warszawski" který slibil otisknouti o českém básníku obšírnější pojednání v příštím čísle. Napsati je má známý znalec české literatury Z. Przesmycki.

V Hoesickově nakladatelství ve Varšavě vyšel *polský překlad Jiráskova dramatu „Gero"* v překladě nedávno zemřelé polské spisovatelky *J. Jarocińské.* Kritika přijala toto dílo Jiráskovo v polském rouchu velmi příznivě. Jedná se rovněž o uvedení jeho na některé polské divadlo.

Do polštiny přeložen byl román *Vrbův „Boží mlýny".* Nakladatelství Orlovo v Praze zamýšlí vydávati *„Slovanskou knihovnu",* kde by zejména byl brán zřetel na polskou prósu současnou.

Do Polska přibyla koncem dubna *velká výprava československých právníků,* která v Krakově, Lvově, Lublíně, Varšavě, Gdansku, Gdyni a Poznani těšila se mezi právnickým světem polským velké pozornosti.

Ženská hlídka

ŽENA DOMA.

Župany. — Zástěry. — Domácí šaty. — Prádlo.

Dnešní žena, má-li opravdu representovat svojí rodinu a domácnost, musí velmi dbáti svého zevnějšku. Jest chybou žen, které myslí, že pro doma „je všecko dobré" a nosí v domácnosti vše to, co už dávno mělo být odloženo k zaslouženému odpočinku. Taková žena křivdí nejvíc sama sobě, neboť mínění o ní, se často velmi líší od skutečnosti. Obyčejně k takovému upotřebení všeho starého šatstva vede jen nemístná šetrnost.

Na ráno máme výběr pěkných župánků, od nejlevnějších pracích až do těžkých hedvábných, opravdu přepychových, které mohou si ovšem dovolit jen ženy dobře situované, které práci v domácnosti samy ne obstarávají.

Praktické a poměrně levné župánky pořídíme z pracího voalu, pracího hedvábí, t. z. „imprimé", v roztomilých vzorech. Dále jsou zde krepy barevné, jemné flanely a krásné a praktické prací samety.

Látek a vzorů jest dnes takový výběr, že i nejnáročnější žena najde pro svůj vkus to, co by ji uspokojilo.

Župany šijí se většinou jednoduše, na knoflík či pásek zapnout nebo vázat s dlouhým šálovým límcem odlišné barvy, širším rukávkem, aby byly co možná pohodlné.

Některé hospodyňky dělají celý ranní úklid v tomto jednoduchém úboru, který se dobře a lehce vypere mimo obvyklé prádlo, a tak, máme-li 3 takové různé župany, můžeme být vždy čistě oblečeny. Ovšem zástěry kretonové nebo pláténkové nechybí hospodyni při žádné práci, a těch věru není nikdy dost.

K vaření hodí se šatečky prací, jednoduché, s krátkým rukávkem, neb alespoň tak upraveným, aby se dal dobře vysoukati nad loket.

Jinak pro doma můžeme upotřebit starších šatů vlněných, které se nám pro ulici již ne hodí a které vhodně upravíme. Tak můžeme dvoje kombinovat dohromady, nebo k vlněné sukni přikoupíme lehčí odlišnou blůzičku a opačně. Máme-li trochu fantasie a trpělivosti, upravíme někdy šaty velmi pěkně. Na tmavé šaty dáme bílý nebo světlý límeček a manžety, případně pestrou vázanku či stuhu a vejdete-li někam do bytu, kde Vás přivítá hospodyně či její dcerka takto oblečena, vždy si odnášíte milý dojem. Ovšem límeček i manžetky máme jen k připínání, abychom je mohly dle potřeby vyprat.

Z látek se nám hodí dobře voil ať prací či vlněný poplín, levnější kasha, pro letní měsíce pak etamín, muselín, prací hedvábí a podobné věci, jichž výběr je ohromný.

Vlněné šaty šijí se se záhyby na sukni, či nvní velice moderní zvonovou sukní, živůtek vetšinou s límečkem, neb kulatým, či špičatým výstřihem, ne příliš velkým. Čtyrhranný výstřih sluší štíhlým postavám. Vzdušné šaty za to hýří volánky všech velikostí a pestrotou barev.

Prádlové látky závodí s látkami šatovými. Tak vidíme opal skutečně levný, vedle prací hedvábí t. z. Florida také levné a potom už ceny stoupají s jakostí zboží.

Je tu švýcarský etamín, prací hedvábí v jemnějším provedení, crepe de chine od reklamních cen do jemných, drahých jakostí.

Nejvíce se dnes užívá prádla barevného. Má oproti bílému tu výhodu, že se v mýdlových vločkách dobře a snadno vypere. Nejnověji vidíme ve výkladních skříních hedvábí t. z. „Millfleur", které je drobně kytičkové, nebo „Crepe Imprime", taktéž kvítečkové v levnějším provedení.

Pro leto přímo ideální kousek je kombinace ať z jakéhokoliv materiálu, kde kalhotky zakrývá sukénka, která je zároveň všitá do živůtku, takže celé prádlo oblékáme najednou na tělo.

Líza („Mlyn. Obzor.")

MUDr. Ant. Chvojka v Praze:

ZDRAVOTNÍ KAPITOLY PRO ŽENY.

V zájmu zdraví jest nutno, aby člověk znal své tělo a činnost jednotlivých jeho částí. Neprávem pokládají se výklady o činnosti pohlavních ústrojů za choulostivé, takže se jim rodiče často ke škodě dětí vyhýbají. Čistá duše nevidí ve svém těle hříšné nádoby. V životě každé zdravé ženy dostavuje se v pravidelném období krvácení z rodidel, jež nazýváme čmýrou či měsíčkami, periodou neb menstruací. Tento zjev je nám dosud záhadný co do příčiny a způsobu, jak vzniká. Tolik je jisto, že měsíční krvácení z rodidel má svou příčinu ve vaječnících.

Pohlavní život ženin můžeme rozděliti ve tři období. První dobu nazýváme dobou pohlavní dospělosti, to jest v našich krajích věk děvčete asi 14 let starého. Tím není ovšem řečeno, že by děvče ve věku 14 let již mohlo a smělo prožívati pohlavní život, oddání se životu pohlavnímu v tom věku znamenalo by jistou zkázu a zkrácení celého života. Pohlavní dospělostí rozumíme jen tu skutečnost, že ve vaječnících tak dospělého děvčete uzrávají již vajíčka, kdežto před 14 rokem se sice vajíčka ve vaječnících také tvoří, ale nezrají.

Druhá doba života ženina nazývá se dobou pohlavního květu, ta končí asi 45 rokem. Počínajíc kolem 24. roku jest žena schopna státi se matkou a nejen státi se matkou, ale také odkojiti a vychovati své dítě.

Po celou tu dobu zrají ve vaječnících vajíčka, činnost vaječníků jest stálá a přestává jen v době těhotenství, ale asi za šest neděl po porodu opět se dostavuje. V té době plní žena přirozené své poslání, jestliže se stala matkou.

Tato činnost vaječníků po 40. roce ochabuje a přestává úplně mezi 45. až 50. rokem, kteroužto dobu jmenujeme dobou pohlavní odkvetlosti.

Těhotenství v těch letech jest velikou vzácností. Vaječníky nevydávají více zralých vajíček a jsou prostoupeny více a více vazivem, život pohlavní usíná úplně. Tedy známkou pohlavního života u ženy jest menstruace, která poprvé dostavuje se v době pohlavní dospělosti, opakuje se pravidelně v době pohlavního květu a přestává úplně v době pohlavní odkvetlosti.

(„Mlyn. Obzor")

Domácí obzor

ZPRÁVY MATICE.

Dne 5/IV. toho roku p. poslanec Meduna s p. J. Albrechtem, ředitelem kanceláře Matice, byli ve školním Kuratoriu v Rovně, intervenujíce v několika vážnějších školních otázkách. Projednány otázky: 1.) kursu jazyka českého, 2.) dosazení do Kupičova učitele české národnosti p. Pavla Harta, jehož dokumenty byly při té příležitosti p. kuratorovi doručeny, 3.) vyšetření důvodu odmítnutí výpomoci pro školy matiční powiatu rovenského ministerstvem w. r. i o. p. ve Varšavě a 4.) školy v Ujevdcích, Hrušvici a Sofijevce I. Nepřítomného kuratora zastupoval jeho náměstek, který přednesené žádosti poznamenal a slíbil, že budou řádně vyšetřny a příznivě vyřízeny. Podrobnosti ohledně pořádaného kursu češtiny mají býti detailně dojednány s p. inspektorem v Lucku, kde se kurs bude odbývati pravděpodobně ve dnech 15./VII. až 10./VIII. t. r. Za prelegenty kursu budou opět požádáni titéž p. p. profesoři — p. M. Kolaja a odborný učitel p. Vrána, — kteří již jsou našim p. p. učitelům a učitelkám dobře známí z roku 1927. Při projednávání některých otázek se vysvětlilo, že zásadně musí býti řešeny v ministerstvu ve Varšavě. P. poslanec slíbil v druhé polovici dubna s některým z členů Ustředny Matice vykonati zájezd do Varšavy a v těchto otázkách intervenovati. — Dne 7. dubna t. r. řiditel Albrecht vykonal zájezd do obce Kupičova, kde se konala valná schůze členů kola Matice. Schůze byla velice zdařilá a byla velice četně zastoupena. Z členů kola nebylo přítomno asi 10 členů, zato byla hojná účast hostů. Z toho jest viděti, že veřejnost Kupičovská se o Českou Matici Školskou velice zajímá a že není vše pravda, co se často mezi veřejností o té neb oné vesnici soudí. Po všestranném vysvětlení úkolů Matice, se ihned přihlásil značný počet nových členů. Tím jasně prokázáno, že zájem o osvětovou organisaci roste a činnost Kola v budoucnu se bude prospěšně rozvíjeti. — V druhé polovici června t. r. bude pořádána výprava našich krajanů do Československa na jubilejní oslavy svatováclavské. K tomu účelu budou tyto dny rozeslány do všech kol Matice a těch vesnic, kde kola Matice dosud nejsou, oběžníky s dotazníkem. Kdo hodlá výpravy se zúčastniti, vyplní dotazník a zašle do vyznačeného dne kanceláři Matice v Lucku, kam buďtéž adresovány též všechny dotazy týkající se výpravy. Ústřední správa Matice.

Z LUCKU. Poštovní úřad v Lucku oznamuje, že počínaje dnem 1. dubna t. r. abonenti poštovních přihrádek mohou vyjímati svoji korespondenci každodenně od 8 do 22 hod. bez přestávky. Poplatek za poštovní schránku činí měsíčně: *a)* na zásilky dopisové a noviny Zl. 1. — *b)* na zásilky dopisové, noviny, cenné dopisy a poukázky peněžní Zl. 5. — *c)* na různé zásilky Zl. 25.

Z ČESKOSLOVENSKÉ BESEDY VARŠAVSKÉ.

Československá Beseda Varšavská uspořádala v neděli, dne 21. dubna 1929, pro své členy a příznivce *vycházku do Národního Musea varšavského.* Učast členstva byla velmi hojná.

Valná hromada besední konati se bude, jako obvykle, v měsíci květnu. Členům budou rozeslány včas pozvánky.

Varšavu opustil a na studia do Krakova se odebral velmi činný člen besední ph. kand. *V. Denkštejn,* který získal si mezi besedním členstvem srdečné sympatie. V další jeho vědecké dráze přeje mu Beseda mnoho zdaru a děkuje mu za veškeru spolupráci.

ZE ZELOVA. Počátkem minulého roku utvořil se v našem evangelicko-reformovaném sboru „Dámský spolek", mající za účel podporu chudých. Scházel se týdně a připravil slušný počet vyšívaných, pletených, háčkovaných a šitých prací v ceně až 15 zl. za kus. Když byl tento počet ještě rozmnožen různými darovanými věcmi, přistoupil zmíněný spolek k uspořádání bazaru, který byl zahájen dne 12. února. S bazarem spojen byl zábavně-vzdělávací večírek, který vypnila naše mládež. Byly kruté mrazy a proto jsme měli velké obavy, že připravovaný bazara věcírek skončí nezdarem. Výtěžek měl připadnouti fondu ku zřízení útulny pro chudé starce a stařeny neschopné práce. Ale tyto obavy se na štěstí nesplnily. Ve vytopené místnosti kina „Luna" vítaly zmíněného dne ve 2 hod. odp. dámy, stojící za stoly pokrytými krásnými ručními pracemi koupěchtivé obecenstvo. Do šesté hodiny večer bylo vše, až na malé vyjimky rozprodáno. Na osmou hodinu večer stanoven byl počátek zábavného programu. Místnost byla přeplněna českým a polským obecenstvem. Na programu byly písně, deklamace, výstupy a hudba. Nejvíce líbily: výstupy „Vrátka bez petlice", „Ve škole", deklamace „Žena", a z hudebních čísel vynikly „České květy", uvité p. K. Jersákem. Proslov k obecenstvu pronesl ke konci programu p. far. Fibich. Večer, laskavostí majitele kina p. Gąsiorovského, ukončen byl krátkým filmem. O 12 hod. v noci rozcházeli jsme se úplně spokojeni do svých domovů, neboť bazar a spojený s ním zábavní večer vydařily se nad očekávání v každém ohledu. Výtěžek z bazaru činil zl. 419.40, za lístky vybráno zl. 238. Vydání obnášelo zl. 59.20. Čistý zisk byl zl. 598.20. Sluší podotknouti, že něco podobného Češi v Zelově konali teprve dvakrát. První veřejná zábava podobného rázu a s týmž účelem konala se s velkým zdarem v létě minulého roku ve volné přírodě. Do té doby všecky slavnosti a pod. měly ráz výlučně náboženský a konaly se v kostele. J. M. T.

Z DLOUHÉHO POLE. Dne 17. února t. r. sehrála mládež Dlouhého Pole na Dubensku za řízení paní učitelky Libuše Berezovské divadelní představení „Furiant". Ja to pro tuto obec významná událost, neboť je to první české divadelní představení, sehrané v této vesnici. Tímto činem vstupuje do řady pokročilejších obcí. Bude-li naše obec s chutí a vytrvalostí pokračovati v započaté, celku tak prospěšné osvětové činnosti, dočká se pěkných výsledků. Jest milým i pro celou naši českou veřejnost, vidíme-li, jak naše české vesničky vstupují na dráhu kulturní činnosti, a naopak nás každého bolí a hanbí, slyšíme-li, že tam a tam následkem nemírného pití alkoholu se zapomělo na důstojnost člověka. Ochotnické divadelní kroužky možno právem řaditi mezi nejprospěšnější spolky kulturní ve vesnicích. Užitek má celá obec, herci i ostatní občané. Herci cvičí se správně vyslovovati mateřský azyk a vystupováním na jevišti před obecenstvem, nabývají ušlechtilé smělosti a jistoty ve vystupování a jednání ve společnosti. Účastníci představení mají levnou, příjemnou a ušlechtilou zábavu. Každé divadelní představení je kus skutečného života, předvedeného na jevišti. Počítejme též, že peníz, který jsme jako vstupné zaplatili, zase se nám vrátí tím způsobem, že z čistého vytěžku je možno zakoupiti věci, potřebné pro celou obec, ku příkladu: jeviště, hašičské nářadí, knihovnu a podobné. Vždyť v každé obci je mnoho rozličných potřeb. A proto, ponětlivi tohoto, pokračujte krajané v začatém tak dobrém díle. Mnoho zdaru! Přítel výchovy.

Z MIROTÍNA. Dne 21. březná t. r. při svatební hostině, uspořádané na oslavu sňatku sl. Mařenky Nesvatbové z Mirotína s p. J. Vintrem z Alžbětina Dvora na Slovensku, byla pokladníkem zdejšího Kola Matice p. Jos. Pujmonem provedena sbírka ve prospěch České Matice Školské na Volyni, která vynesla 17.06 zl. Všem přispěvším upřímné díky vzdává výbor kola Matice.

Z MALOVANÉ. Při svatební hostině sl. Aninky Repikové v Malované s p. Augustinem Styblikem z Hušče u Lucku byla předsedou místního kola Matice uspořádána sbírka ve prospěch Matice, která vynesla 40 zl. — Ztoho odvedeno 20 zl. České Matici Školské v Lucku a 20 zl. ponecháno na knihy pro naši společnou knihovnu. Všem přispěvším na tuto sbírku srdečný dík vzdává výbor kola Matice.

Z KUPIČOVA. Dne 31/III. t. r. uspořádal kroužek divadelních ochotníků divadelní představení: „Kněžna Pepička", obraz ze života v 5 jednáních se zpěvy a doprovodem piana. Hra byla provedena velice zdařile. Ochotníci se po úspěchu připravují na nové vystoupení. Čistý zisk byl věnován na zakoupení knih pro knihovnu a 15 zlotých věnováno ve prospěch Ústředny Č. M. Š. na Volyni.

Různé zprávy.

O ČESKÉM ŠKOLSTVÍ NA VOLYNI. Na Volyni je 24 státních škol, na nichž se buď vyučuje pravidelně češtině jako učebnímu předmětu, nebo ve kterých je vůbec česká řeč vyučovací. Na těchto 24 školách vyučují čeští učitelé. Na dalších 9 školách státních vyučují sice učitelé nečeští, ale dobře českou řeč ovládající. Mimo to je na Volyni 14 soukromých matičních škol s českou vyučovací řečí a s polštinou jako učebním předmětem. Tato statistika byla podána na sjezdu předsedů kol Č. M. Š. na Volyni, na kterém byla také zdůrazněna potřeba dalších 15—20 učitelů Čechů, aby mohlo býti vyučováno češtině ve všech školách, kde to polské školní úřady dovolují,

SJEZD TISKOVÉ DOHODY POLSKO-ČSL. se bude v příležitosti poznaňské výstavy konat počátkem června v Poznani. Sjezdu se z Polska i z ČSR súčastní řada vynikajících novinářů pracujících o sblížení polsko-čsl.

JAK JSME SE UČILI HISTORICKÝM PÍSNÍM POLSKÝM. Tento příspěvek, otištěný v našem „Buditeli" dne 1. dubna t. r., otiskla „Československá Republika" v doslovném znění dne 20. dubna.

HODNÉ, ZDRAVÉ A ČISTOTNÉ DĚVČE Z VOLYNĚ, které by chtělo jít za slušný plat za pomocnici v domácnosti do české rodiny ve Varšavě, oznam to administraci *Buditele v Lucku, Jagiellońska 16.* Místo bude k nastoupení dnem 15. září t r.

Národní hospodářství

K ZAKLÁDÁNÍ DRUŽSTEV NA VOLYNI.

Slabý odbyt na chmel za příčinou nadprodukce nutí hospodáře obrátiti zřetel na jiná odvětví rolnictví a to především na chov dobytka jak hovězího tak i vepřového, na zpracování a odbyt výrobků mléčných a t. p. Leč obory tyto vyžadují, aby se rolnictvo sorganisovalo ve spolcích a konsumech a tím se uchránilo od vykořisťování se strany různých zprosředkovatelů a obchodníků, a získalo co největšího výtěžku za svoji těžkou práci. Potřebu organisace uvědomili si občané vísky Boratina u Lucku. Začali od věcí snadnějších. Z vlastního popudu a s pomocí „Okręgowego Związku Rewizyjnego Spóldzielni Rolniczych w Lucku, ul. T. Kościószki 11, založili „kampeličku" (Kasę Stefczyka), a brzy po té — Družstevní mlékárnu. Obdivujeme nezištnou práci zakladatelů těchto organisací pod heslem svépomoci. Neulekli se ani malého počtu zakladatelů, ani značných výloh na zřízení mlékárny. Zapsalo se 25 hospodářů s počtem 80 krav. Všeobecně se soudí, že při tak malém účastenství se strojní mlékaření nevyplácí, jelikož režie pohltí vítěžek. Avšak ukázalo se, že při dobré vůli a pochopení zásad součinnosti (kooperace) zdar jest zajištěn. Obnos za stroje (okolo 4000 zł.) splatili před vypršením lhůty, a hospodyňky tvrdily, že mají větší příjem měsíční než před tím. Za půl roku mlékárna spracovala 65.575 litrů mléka; za máslo utrženo 14.549 zl. a cena mléka odstředěného se odhadovala na 2623 zl. Leč nejvýmluvnější jest čislice pí. B. Hubalové, která od jedné krávy za půl roku obdržela 481.30 zl. Odstředěné mléko se zužitkuje částečně na sýr pro domácnost, avšak nejvíce pro vepřový dobytek, čímž i chov tohoto dobytka se značně podporuje.

Nehledě k těmto výhodám, slyšíme tu i tam, že mlékárna přišla k úpadku. Příčiny nezdaru mohou býti různé. Hlavní jsou nedbalost organisátorů, vzájemná nedůvěra členstva, malá obětavost pro dílo společné a t. p. Zvláštní podmínkou, zaručující zdar mlékárny jest ta, že se členům neplatí za litr, nýbrž za % tuku dodaného mléka, čímž falšování mléka jest vyloučeno, leč naopak, každá hospodyně se snaží, aby dosáhla co nejvyššího procenta tučnosti mléka od svojích krav, čehož docílí vhodným přikrmováním obsažnými (treścivemi) krmivy. Procento tučnosti kolísá mezi 3—5%. Dodáváme k tomu, že čím větší množství mléka se zpracovává, tím menší

jsou výlohy zpracování a tudíž — větší výtěžek. Cena másla z mlékáren dobře prosperujících převyšuje cenu obyčejného másla o 20—40%, a odbyt jest zajištěn. Z toho důvodu můžeme směle všem obcím doporučovati zařizování družstevních mlékáren, zvláště pak tam, kde jsou příznivé uvedené podmínky. Instruktor.

CENY OBILI V POLSKU I ZA HRANICEMI.

Průměrné týdenní ceny čtyř hlavních druhů obilí jevily se v době od 8. do 14. dubna t. r. podle dat bursy Zbożowo-Towarowej ve Varšavě při 100 kg ve zlotých takto:

	Pšenice:	Žito:	Ječmen:	Oves:
Varšava	50.70	35.50	36.70	36.60
Lvov	53.25	36.75	37.00	33.90
Krakov	51.05	35.55	39.00	37.25
Poznaň	47.12	32.95	34.59	32.45
Praha	48.25	44.50	46.35	46.45
Hamburk	44.85	41.35	37.00	35.50
Berlín	47.30	43.70	47.50	42.70
Vídeň	46.55	43.25	49.40	43.70
Chicago	39.70	35.65	—	30.50

BESEDY „BUDITELE"

Jiří Rebl.

JARNÍ POSEL.

Zatančila vlašťovička
nad vesničkou z jara:
K vám se vracím z teplých krajin
veselá a jará!
Přelétla jsem širé moře,
Prahu navštívila,
ve Vltavě stříbropěnné
peří své jsem myla...
Čechy, jarem ozářené,
sotva že mne shlídly,
vítaly mne — já je celé
objímala křídly.
Všem vám nesu pozdravení
z naší české země:
vám, dětičky, vám, vesničky,
tobě, české plémě!
Nesu já vám probuzení,
nesu písně, kvítí,
nadšení a mladou sílu,
nesu jaro žití...
Nesu život české větvi:
kež jen raší, kvete,
kež ovoce zdárné vydá
tobě ke cti, světe!
Kež vypučí v každém srdci
něžný kvítek: hezký,
vonný, skvostný, ušlechtilý,
rudobílý — český!...

Jaroslav Prošek.

ŠIML PANTÁTY REČKA.

— Tomuhle, co vám budu povídat, rozpovídal se tuhle v hospodě pantáta Reček, tomu stejně nebudete rozumět, ale co bych to neřek, leta už za tím zapadla jako vrata kriminálu za nějakým vrahem a žadný trápení netrvá tak dlouho, aby člověka ne přebolelo. A konečně, po letech už člověk zmoudří a ukáže i ty šrámy, do kerejch nikomu nic není. Když člověk dostane ránu, tak třeba křičí bolestí, ale za čas už nad jizvou se usmívá. Ono se na světě na nic tak čerstva nezapomíná, jako na bolest, no co bylo, to bylo; všecko člověka bolí jen chvilku. Jo, to bylo tenkrát všechno skrz toho mýho šimla. Vy, mladý, vy to už nebudete pamatovat, to jen tamhle hořejsi Vavrousek, ten ho, chudáka, šimla znal. No, měl jsem chalupu, slavný to nebylo, ale byl jsem tam spokojenej. Syn mi rostl jako z vody, klacek to byl, jedna radost, polí tuze moc nebylo, ale všecko to šlo. Dřít se člověk musel všude, byl to hon z jednoho do druhýho a tak jsem si jednou povídal. Josefe, musíš mít koně. Budeš taky kapet formanit. Ono se s tím dalo v zimě taky trochu povydělat, semhle tamhle se vždycky něco našlo. To dříví dolů, nahoru zas ňáká ta cihla, bavlna, a u nás v chalupě, co nebožka žena umřela na suchou nemoc, nebylo moc zlaťáků, všecko to spolklo to dlouhý stonání a doktoři. A tak jsem se něco vydlužil a hajdy do Oustí na jarmark. A z Oustí jsem si pak přivedl toho šimla. Ježíšmarjá, lidi, to vám byl kůň. No, to se nedá snad ani vypovědít. Šel jako panna, oči měl dobrácký jako malý dítě, hodnej jen co pravda, oči jsem na něm mohl nechat. Myslel jem si, že takovej kůň je jenom jeden na světě. Dyť to nebylo ani možný, že by to byl kůň. Říkal jsem mu Lojza, a on, chudák na mou duši tomu ro-

zuměl! Dyť jsem se někdy sám divil, tý jeho moudrý nátuře, to nebyl kůň, to byl spíš člověk. Ne, ani to ne, spíš kamarád. Pánbu ví, že jsem si s tím šímlem nejvíc rozuměl. Když jsem šel do maštale k němu, bylo mi, jak je Pánbu nade mnou, jako bych za svobodna šel k děvčeti, tak nějak svátečně, a kůň už to cítl, už to s ním hrálo. Tak jsme si už rozuměli, že jsem s ním mluvil, jako s člověkem, možná, že mi rozuměl, možná, že taky ne, ale vždycky tak pěkně stál, čas od času se ohlédl, ušima zastříhal, no, s ním mi bylo po tý denní trampotě nejlíp. A tahal, oh jé, ten měl sílu. Ale bič ani vidět. Taky jsem ho jakživ neuhodil. Na mou duši, spíš bych dovedl nařezat svýmu vlastnímu dítěti, než uhodit toho koně. To už máte tak, na něco si zvyknete a je s váma konec. O lidi jsem nestál, říkal jsem si, nač potřebuješ lidi, maš tuhle koně. A tak jsem časem ani do hospody nepách. Dyž mi bylo smutno, šel jsem do maštale a povídal jsem si s Lojzou. Dneska už vím, že jsem si povídal vlastně jen sám se sebou, jako to dělají starý lidi, ale tenkrát? Nevěděl jsem o světě, měl jsem šimla. To máte jako s dětma, dyž jim koupíte nějakou novou hračku. Svět se jim kolem tý hračky stočí do klubíčka a co je dál, o tom už nevědí.

— Syn, bylo mu už kolem dvaceti, ze začátku mlčel, co mu bylo do tátovy radosti. Ale viděl jsem, že ho to ani tuze netěšilo. Povídal mi jednou, cože jako s tím koněm, že snad by bylo lepší ještě jednu krávu, no, dneska vidím, že měl skoro pravdu, pomalu v těch jeho letech musel myslet na ženitbu jakby přišla hospodyně do chalupy, co s koněm. Ostatně, do té ženitby nebylo daleko, měl v Rozdělově holku, taky z chalupy, pořádnou, hezkou, počítal jsem, z toho by mohlo vzejít pořadný, čistý manželství, ani jsem teda tomu nebránil. A už jsem tak pomalu počítal, že toho nechám, že si tak pořídím vejměnek, velkou seknici by měli mladý, a já bych si vzal tu komoru, pro mne by to stačilo, copak se starým vejminkářem. Ten jen tak aby seděl u tý kolíbky a kolíbal vnoučata, dyž bába je už pod zelenou travou. A Pepek, jako syn, už mi to stejně pořád nadhazoval, copak tatínku, už byste si mohl taky odpočinout, však nás chalupa uživí, jiný jsou na tom ještě hůř a taky je vejměnek. Já, to se ví, na to neříkal nic, to bych byl špatnej táta, ale v duchu jsem si už na to myslel, že tu chalupu synovi přepustím. A věřte mi, dyž tak krajem se loudal takový teplý jarní večer a já seděl u šimla ve stáji a díval se dveřma ven, těšil se na ten vejměnek a na ty vnoučata jako divej. Tak jsem si to krásně všecko maloval, no prosím vás, po těch letech tý krutý dřiny s tím bejlím a kamením, co tady máme, se tomu nemůžete divit. Takovej vejměnek, dyž je syn a hodná mladá, dyť to je už pomalu půl ráje. A lepší půlka tady jista, než nejistý nebe po smrti. A bylo by to všecko tak akorát, jak jsem si to představoval, kdyby se do toho nezamíchal ten zatracenej osud. To máte, jako dyž spí had. Leta spí, spí, všechno to klape, život je i při tý dřině a starostech přecejc jen pohoda. Tak vám ty životy, lidských i těch božích němých tváří zapadaji krásně do sebe jako kolečka. Celý svět je jako jedna veliká, krásná a rozumná mašina, pomalu člověk by se i začal sam od sebe modlit k tomu nebeskýmu stvořiteli, co to tak rozšafně sesumýroval. A leta to jde, až najednou — křap. Teď přijde ten osud, jako by to bylo napsáno. Ten had zdvihne hlavu a je to. V kolečkách to zaskřípe, a nikdo neví proč. A nikdo neví nač. Leta to běží jako na divadle a člověku je jako v pokojíčku, kolikrát si myslíš, dneska je ti jako v neděli, a on je pátek a najednou se ti to všecko kácí pod rukama. A krev ti teče, nevíš ani kudy, hlava proděraví, všechny sny se rozplynou jako jarní mhly a kdyby sis hlavu ukroutil, věci neprozkoumáš.

(Dokončení příště.)

STAROČESKÁ LÍPA.

Na vysokém vrchu,
nad zelenou strání,
košatá se lípa
nad stavením sklání.

Za starých již časů,
ještě mladá byla,
když si z jejich květů
mládež věnec vila.

A tím kvítkem milým
při každé slavnosti
srdce svá zdobila
k matčině radosti.

Že ta lípa stále
vzletnou píseň pěje,
srdce se nám láskou
k naší vlasti chvěje.

K. Š.

Alois Knotek:

NÁVRAT K HUSIČKÁM.

(Příběh z naší vesnice.)

Marušce bylo čtrnáct let, když opustila rodnou chalupu v zapadlé volyňské vesnici a odešla za vezdejším chlebem do velikého města, o němž slýchala vypravovati tak podivné pohádky.

Znáte zajisté drsný úděl života vesnické dívky. Jen se ráno probudila, již ji rodiče pobízeli do práce. Pásávala žlutá housátka. Batolila se

za nimi po zelených trávníkách a hledala slunce, aby zahřívalo její studené nožky. Když povyrostla, vyháněla krávu na okraj lesa, nebo doma „vychovávala" menší své bratry a sestry. Chodila v jediné režné košilce a oblékala sukénku všech barev.

Ani doma jí chléb darmo nedávali. Bůh žehná rodině hospodáře, neboť každý rok pravidelně přináší čáp nového „příživníka" a v chalupě stává se těsno. Starší děti odcházejí do města, často se pouštějí za štěstím do Ameriky, kde bez paměti zanikají. Boj o živobytí je nesnadný a těžký. Člověk je nejlacinější tvor na světě, ale jeho šat a žaludek je zpropadeně drahý!

Maruška odjela do velikého města, kde dostala službu u pánů. Vše tam bylo tak nezvykle divné; doma i na pastoušku byl život jiný. Usedla do zelené trávy, hleděla po celé hodiny na modré nebe, štěbetala se žlutými housátky, ráda poslouchala švitoření ptáčků v křovinách u potoka, bavil ji šum větru a rozuměla modlitbám lesa. Ach, jaké to bývaly veselé časy, když zlaté paprsky slunce si pohrávaly v jejich rozcuchaných vlasech. Volávala slunce, aby svítilo a hodně hřálo, natahovala k němu malé nožky, zpívala radostně...

A tu ve městě všude těsno, žádný odpočinek, samé rozkazy, věčná práce a běhání po schodech nahorů a dolů, až nohy bolí. Na ulicích strašný ruch a tolik nových věcí k vidění a pozorování, že nemohla se nikdy v čas domů dostati, tak jako večer do lůžka. Nepokojný, umdlévající život. A bída daleko citelnější nežli byla doma, v otcovské chalupě.

Leta nepočítala. Plynula jako voda. Nebylo na to času. Pomalu zvykala na všecko, jenom se nedovedla ještě po „městsku" otáčeti, ba ani oblékati. Střevíčky na „boso", volaly po ševci, sukně samá záplata a šátek na hlavě jarmareční, ještě z domova. Jiné služky se jí vysmívaly do očí. Anda od doktorů i Kačka od té protivné staré paní z prvního poschodí. Obě měly všecko v pořádku, v neděli vycházely v kloboukách, botky podle mody, sukně podle nejnovějšího střihu po kolena sáhající a punčochy tak tenounké a průsvitné jako pavučina. Jen ona je tak chudou, že ani vyjíti nemůže, vypadá jako dívka od krav, jako strašidlo do zelí.

Časem vyslechla mnoho „dobrých" rad od svých družek, žasla, co všecko na světě je možné!

Ach kdyby měla peníze a mohla se po lidsku ošatiti jako její přítelkyně, vyjíti v neděli, vyhledati známé, pobaviti se, navštíviti kino nebo divadlo. Jak by jí slušel modní pláštík, lakované střevíčky, klobouk i prsten s drahokamem. Viděla takovou nádheru u své paní, všude za výkladními skříněmi, jen ruku natáhnouti a zaplatiti. Avšak peníze byly pro nezkušenou a spravedlivou dívku daleko, daleko...

*

Přišla míza mládí, příroda hlásila se o svá práva. Celá její postava hýřila kyprou ženskostí. Podívala se v salonu své paní do zrcadla; byla okouzlena vlastním zjevem:

Co chceš, jsi krásnou, mladou, čítáš sedmnácte let, srdce tvé se probouzí, klepá, bije, volá po něčem, po čem? Co posud nevíš?

A „on" přišel v plné záři, jako rytíř z pohádky. Mluvil tak mile, upřímně se do očí díval. Jako kdyby ho nebe poslalo, byl tu, aby polibkem vzbudil Marušku k novému životu a potom ji pojmul za ženu. Hotový chlapík, pořádný, uhlazených názorů; nepije, nekouří, nepromarní zbytečně haléř, vše jí snese k nohám, ze samé lásky.

Snažil se býti dobrým. Koupil Marušce modní pláštík, vsunul na její prst zlatý kroužek s pravým českým rubínem a na konec obětoval jí celé horoucí svoje srdce. Okem „soudního" znalce ocenil její dívčí krásu, dosud utajenou v hrubé skořápce, cítil sladkosť nevinných rtů. Byla jako květ, který se zítra plně rozvije, aby mámil rozkošnou vůní. Obapolná známosť trvala měsíc. Jednoho dne sdělila mu Maruška radostně, že dostane od paní v neděli večer dovolenou, aby mohla navštíviti kino. Mladý člověk byl nesmírně potěšen. Tušil blízký den svého vítězství. Milenci zašli do kina na dobrý „kus" který povzbudil fantasii a rozehřál srdce. Potom vešli do restaurace na večeři. Mládenec jednal podle osvědčeného plánu. Nezvyklé okolí, místnosť ozářená rozčilujícím světlem, to vše dráždí smysly. Rozjařili se a báječně pobavili. A potom? Věřila mu a šla slepě za ním. Jeho mládenecký pokoj byl útulný, plný vůně a lůžko čisté jako padlý sníh. Pošeptal Marušce, že to s ní upřímně myslí a za několik měsíců, že jí povede k oltáři. Uvěřila a byla šťastnou: Blahoslaven ten, kdo věří! — Řekla mu stydlivě, že dávno toužila, aby ho přesvědčila o své, lásce a když ji přivinul na prsa, tu líbala ho vřele, neúmorně, s celou silou dívčího srdce. Byl to cit přírody, sama nevěděla proč to činí.

Doprovodil ji domů. Při loučení řekla: „Moji rodičové budou míti velikou radosť, pojedeme k nim, aby nám dali požehnání".

Mladý muž jistě se ulekl jejich slov, stal se netrpělivým, chtěl žertovati o návštěvě u rodičů, ale nepodařilo se mu to. Rozloučil se spěšně. Byl si toho vědom, že utrhl bílý, nevinný květ, více nežádal. Od té doby jeho láska vadla až zanikla docela. Neviděli se a nesešli se již.

*

Maruška mnoho vytrpěla, plakala po nocích, samovražedné myšlénky ji pronásledovaly, hoře i žal tlačily na srdci jako kámen. — Nejlepším lékařem je čas. Zahojil ránu rychle. Neměla ani času o své první lásce znovu mysleti. Našla si nové zaměstnání... Co by to bylo za dívku, abyplakala nad nevěrou muže? Chce žíti! Peníze za rozkoš dostávati! Práci nenávidí. Kdo poctivě dnes pracuje, ten umírá hladem. Tomu ji život naučil.

Přijela domů na krátkou návštěvu, přivezladárky otci, matce i příbuzným. Dobře se jí vedlo. Mluvila, že je úřednicí v bance, píše na psacím stroji a dostává měsíční plat, v letě čtrnáctidenní dovolenou. Celá vesnice o ni mluvila. Kdo mohl, každý ji chválil, ovšem jen do očí. Matka se trochu divila, její oči všelicos zpozorovali, o čem se nedá mluviti; také otec kroutil hlavou, že bez předběžného školního vzdělání není možno takové kariery dosáhnouti. Snad je dnes na světě už všecko možné! V rodinách vesnických občanů ozývaly se různé hlasy, mnoho tajemného se šeptalo:

„To je taková!"

Taková, co teprve za soumraku vychází, jakoby se bála denního světla, taková, co se dovede vábně podívati, nožku v hedvábné punčošce v pravý čas zdvihnouti, prodati cit a rozkoš těla, zkrátka „taková". Naučila se znáti mužské pokolení dokonale. Někteří měli peníze, jiní byli bez nich. Těch ostatních si nevšímala, to byli sprosťáci.

Život se změnil v rozkoše v ráji. Měla všeho do sytosti, co jen hrdlo ráčilo. Na letní sezonu bývala „angažována" do lázeňských míst, kde pila kalich nejsladšího ovoce bujného mládí až přišel čas a vše náhle změnil. Zavezli Marušku do nemocnice, na oddělení venerických nemocí, kde přestála nebezpečnou operaci. Při strašných bolestech ztratila na vždy dívčí pel i možnost oddati se mateřským citům. Stala se vyvrhelem lidské společnosti. Její tělo zvadlo, sežloutlo jako list, když na podzim se stromu padá, tvář pokryla se předčasně vráskami, oči do důlků zapadly a jejich skleněný lesk odpuzoval. Přesvědčila se záhy, že nemá síly, že pro život umřela. Nikdo jí neukázal tvář soucitu, nikdo! Dvacetiletá, živá mrtvola!

Pokoušela se nalézti službu. Marně. Vždyť na čele nosila vypálené hrozné znamení, které ji vylučovalo ze společnosti lidské. Tak kráčela po stupních hlouběji, až ji veliké město ze svého středu vyhodilo jak osobu nepotřebnou, poslali ji „postrkem" do domovské obce.

Tam, v tom útulném hnízdě, kde se narodila, čekala na ni bída a sevřela ji krutě ve své náruči. Otec i matka spali věčný sen na vesnickém hřbitově. Bratr se k ní nehlásil, pověděl jí přímo v tvář svoje mínění. A rodné sestry Marušky? Žily v bídě, nemohly jí pomoci.

Co zbývalo? Jedla z milosti obecní chléb, který byl tvrdý a hořký.

*

Nastalo jaro. Slunce vyhřívalo, sníh roztál, země se osušila a pastviska se zelenala. Vyloupala se z vajec housátka, štěbetala a hnala se do přírody, na zelené trávníky, na sluníčko. A naše Maruška pásla zase husičky po stráních za vesnicí. Její vpadlé oči pohlížely bez bolu na jasné, usmívající se slunce jako za dob mládí. Ach, jak pozdě poznávala, že milejší je úsměv slunce, vůně polí, šum potoku a vzdálený šepot lesa, nežli otravující rozkoše velikého města!

„Ohřívej mne, slunéčko, ohřívej, ať jsem zase zdravou a mohu pásti housátka", šeptávaly její uvadlé rty.

POSLOVÉ JARA.

Stěhovavé ptactvo, které na zimu od nás odletělo do teplých krajů, vrací se k nám s jásavou písničkou, jak by nám říci chtělo, jak je rádo, že nás opět vidí, že je zase ve své domovině, na kterou po celou dobu odloučenosti stále vzpomínalo.

První z nich jsou špačci. Jakou nám to působí radost, vidíme-li tohoto prvního posla jara! Je to chlapík, ten špačíček pán! Trochu je pocuchaný, trochu ještě unaven — nu nedivme se, vždyť konal dalekou cestu než se dostal k nám. Ale čilost ho přece neopustila. Obhlíží důkladně své sídlo, je-li v pořádku. Vyměřuje svůj budník a čistí jej. Dá mu to mnoho práce, ale to jinak nejde, I my, vracíme-li se z letního bytu, podrobujeme své pokoje důkladnému čistění a úklidu. Špačíček jest s prací hotov. — Narovná se — vždyť se také při práci polámal — usazuje se na bidélko, aby si zanotoval obvyklou svojí písničku, — jestli jí nezapoměl. Ale kdepak — již řine se mu z hrdélka, zprvu nesměle, čím dále tím veseleji, až na konec vyz-

nívá v plném tónu, tak asi, jak se jí naučil od svých rodičů. Je nám tak veselo, milé děti, jako jemu, neboť i my s ním velebíme překrásnou část roku — milé jaro. K. Š.

PŘIJDE JARO, PŘIJDE!

Ant. Flengr.

Až se jaro vrátí
ó, to bude ráj,
zelenat se bude
celý širý kraj.
Slunce bude hřáti,
větřík teple dout,
v čas ten každý potok
sproštěn bude pout.
Luka budou vonět,
stromy budou kvést,
skřivánek se bude,
vzhůru k nebi nést.
Rozletí se vzhůru
v oblačnou tu říš —
na perutích Vesny,
divy Tvůrce zříš.
Kéž i v našich srdcích
zima přestane
a z nás se již stanou,
dobří občané!

Koutek humoru

MLČETI — ZLATO. Soudce k obžalovanému: Byl ukradený prstýnek stříbrný nebo zlatý?

Obžalovaný — mlčí.

Soudce: Proč mlčíte?

Obžalovaný: Snad víte, pane soudče, že — mlčeti jest zlato!

V KAVÁRNĚ. Host: Máte cikorku?

Číšník: Prosím, máme.

Host: Přineste mi všechnu cikorku, kterou máte v kuchyni.

Číšník: vrací se za chvíli s plnýma rukama cikorky a předkládá ji před hosta na stůl.

Host: A nyní prosím o sklenici dobré zrnkové kávy.

V DIVADLE. A. Proč si sedáte v divadle vždycky na pravou stranu?

B. Lékař mně zakázal spáti na levé straně!

Předplatné v Lucku
přijímá: Česká Matice Školská, Jagiellońska 16, šekový účet P. K. O. 80890.
Ve Varšavě:
Drukarnia „Rola" Jana Buriana, Mazowiecka 11, šekový účet P. K. O. 1704.
Ceny předplatného:
na půl roku zl. 5.20, na čtvrt roku zl. 2.80. Do ciziny: na půl roku zl. 7.—, na čtvrt roku zl. 3.75. Cena jednotlivého čísla je 50 gr.
Ceny oznámení:
Celá strana zl. 120.—, půl strany zl. 70.—, čtvrt strany zl. 40.—, osmina strany zl. 25.— dvanáctina strany zl. 20.—, šestnáctina strany zl. 15.—. Při častějším inserování slevy.

Zodpovědný redaktor: Josef Welk, Łuck, Jagiellońska 16.
Vydavatel: Drukarnia „Rola", Jana Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11.

Drukarnia „Rola" J. Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11